

Onderwerp

Verdere duiding impact netcongestie TenneT en Liander voor Flevopolder

Kern mededeling:

Op woensdag 8 november 2023 hebben TenneT en Liander een bijeenkomst georganiseerd om de gemeenten en de provincie te informeren over de impact van de huidige leveringscongestie in Flevoland. De op dat moment gehouden presentatie is nu beschikbaar gekomen en wordt met uw Staten gedeeld.

Mededeling:

TenneT heeft op 17 november 2022 een leveringscongestie afgekondigd voor de Flevopolder, Gelderland en Utrecht (FGU-pocket). Hieronder vallen de gemeenten Almere, Dronten, Lelystad en Zeewolde. De gemeenten Noordoostpolder en Urk zijn hierbij niet in beeld omdat zij net-technisch in een andere gebied zijn ingedeeld.

Recent is het zogenaamde congestiemanagementonderzoek afgerond en zijn de resultaten op 18 oktober 2023 via een rapportage naar buiten gebracht. Uw Staten zijn hierover geïnformeerd middels mededeling 3181085.

Aansluitend heeft Liander verder onderzoek uitgevoerd om in beeld te brengen wat de effecten zijn van de leveringscongestie op het 7-tal zogenaamde onderstations in de Flevopolder die de levering en beschikbaarheid van elektriciteit faciliteren. Al deze onderstations worden gevoed vanuit de hoogspanningstransformator 380KV bij Lelystad. De beperkte beschikbaarheid van elektriciteit speelt zich af op dit specifieke station en werkt vervolgens door in heel Zuidelijk en Oostelijk Flevoland. Deze hoogspanningstransformator (HS-station) is 1 van de 4 HS-stations in het gebied van de FGU-pocket.

Duidelijk is geworden dat de impact van de leveringscongestie in de FGU-pocket een grotere impact heeft dan in andere gebieden waar TenneT leveringscongestie heeft afgekondigd. Binnen de FGU-pocket wordt nu ook de ontwikkeling van kleinverbruiksansluitingen geraakt oftewel de woningbouw. Specifiek dit element speelt niet binnen andere provincies.

De reden dat de FGU-pocket met deze verzwaarde situatie te maken heeft is dat TenneT te laat de afkondiging van leveringscongestie heeft gedaan. TenneT had (ruim) voor de datum van 17 november 2022 de leveringscongestie moeten afkondigen (pagina 27). TenneT komt op een later moment met een onderbouwing over hoe dit heeft kunnen gebeuren.

In de bijlage vindt u de presentatie van TenneT en Liander die gehouden is voor de overheden d.d. 8 november 2023.

Deze presentatie is vrij technisch van aard en geeft veel specifieke duiding in de meerjarige consequenties van de leveringscongestie in de Flevopolder. In deze mededeling vindt u aan het eind een leeswijzer voor de bijlage.

Ten aanzien van deze bijlage/presentatie (specifiek de pagina's 15-21) is het volgende als belangrijk aspect te signaleren:

- U leest bij ieder van de 7 onderstations een bepaalde capaciteit die Liander nu beschikbaar heeft op het 150KV-station
- Daaronder leest u bij ieder station een bepaalde technische levering vanuit TenneT naar dit 150KV-station, dit is een technisch begrensde levering

Registratienummer

3191479

Datum

15 november 2023

Afdeling/Bureau

SENB

Openbaarheid

Openbaar

Portefeuillehouder

Hofstra, H.J.

Ter kennisname aan PS en
burgerleden

Mededeling

Bladnummer

2

Registratienummer

3191479

- Aansluitend leest u welke (theoretische) capaciteit dit 150KV-station heeft na de uitbreidingen/verzwaringen vanuit Liander de komende periode
- De beperkingen voor woningbouw en warmtetransitie zijn in aantallen op stations-niveau in beeld gebracht

Opvallend is dat al deze 150KV-stations een hogere leveringscapaciteit hebben dan TenneT aan deze stations doorstuurt. Deze technische beperking is door TenneT bepaald om een overbelasting van het elektriciteitsnet in Flevoland te voorkomen. Indien TenneT dit niet zou doen zal de hoeveelheid storingen of uitval toenemen. Oftewel de netstabiliteit wordt minder en de leveringszekerheid neemt af. Hieruit blijkt ook dat Liander op een duidelijke manier binnen zijn investeringen en uitbreidingen heeft gezorgd voor een voldoende stabiel net en levering van elektriciteit. Echter wordt Liander dus beperkt in het verder kunnen uitbreiden van de leveringscapaciteit door de technische begrenzing vanuit TenneT. De gevolgen verschillen per station.

Uit de informatie blijkt dat de capaciteit op het elektriciteitsnet op dit moment niet voldoende is om de vastgestelde woningbouwambities in de Flevopolder te kunnen faciliteren. Daarnaast worden op stations-niveau beperkingen in beeld gebracht wat betreft het aantal woningen dat van het gas af kan door elektrificatie. De komende weken zal Liander met ieder van de gemeenten in de Flevopolder in gesprek gaan om de effecten en gevolgen verder te bespreken. Hier zal met name aandacht zijn voor de ontwikkelingen, mogelijkheden en/of beperkingen voor de woningbouw.

Als aandachtspunt wordt nog genoemd dat daar waar staat dat woningbouw mogelijk is qua aantallen dat dit zonder maatschappelijke voorzieningen zoals winkels, scholen, wijkcentra, kinderdagverblijven is. Dit omdat dit veelal grootverbruiksaansluitingen zijn. Voor de gehele Flevopolder is het aansluiten en leveren aan grootverbruiksaansluitingen of verzwaren van bestaande grootverbruiksaansluitingen tot medio/eind 2029 niet mogelijk is. Op sommige locaties kunnen de grootverbruiksaansluitingen die voor 17 november een aanvraag voor netaansluiting hebben gedaan en al een contract met Liander hebben niet worden aangesloten door de transportbeperkingen op het TenneT-net.

Deze actuele zorgelijke situatie heeft ons college aanleiding gegeven om direct op te schalen richting het Rijk. De drie gedeputeerden van Flevoland, Gelderland en Utrecht hebben een soort van taskforce ingericht samen met de directeur-generaal van het ministerie van Energie en Klimaat. Naast dit bestuurlijke overleg is er ook een directeuren- en een ambtelijk overleg gestart. Verkend wordt op welke wijze deze provincies samen mogelijkheden kunnen verkennen om slimme oplossingen te ontwikkelen, het elektriciteitsgebruik binnen de huidige pieken te verminderen en welke andere mogelijkheden er zijn om de huidige netbelasting te verminderen. Uiteraard nemen ook de netbeheerders deel aan dit overleg.

Als laatste willen wij u informeren dat er woensdag 29 november 2023 in de commissie RND een toelichting wordt verzorgd door de netbeheerders TenneT en Liander. Dit biedt uw Staten de gelegenheid om de problematiek van de leveringscongestie verder te bespreken met hen en uw vragen over de informatie die in deze mededeling met u gedeeld wordt aan hen te stellen.

Leeswijzer bijlage

De bijlage is te verdelen in een aantal onderdelen:

- Pagina 1 – 4; algemene inleiding
- Pagina 5; uitleg netconstructie hoogspanning, midden-spanning en laagspanningsniveau
- Pagina 6 – 9; uitleg impact netcongestie
- Pagina 10 – 13; uitleg FGU-gebied en regionale duiding Liander
- Pagina 14 – 21; specifieke duiding op stations-niveau 150KV (7 stuks) binnen de Flevopolder
- Pagina 22 – 25; aanpak richting gemeenten en maatregelen minister Jetten

Mededeling

Bladnummer

3

Registratienummer

3191479

- Pagina 26 – 42; duiding te late afkondiging, mogelijke oplossingsrichtingen en verdere uitleg gebiedsindelingen verzorgingsgebied Liander in de Flevopolder en Gelderland. (Utrecht valt onder de regionale netbeheerder Stedin).

Bijlagen

Naam bijlage:	eDocs nummer:	Openbaar in de zin van de Woo (ja/nee aangeven)
20231108 Deepdives regio Flevopolder door TenneT en Liander	3191719	Ja

A 3D map of the Flevopolder region in the Netherlands, showing the islands of Texel, Vlieland, and Terschelling. The map is overlaid with a dark blue semi-transparent banner containing the title. Labels for "Lelystad", "Dronten", "Almere", and "Zeewolde" are placed on the map. A small "Image Google Maps" watermark is visible at the bottom of the map.

Regionale Sessie Flevopolder

Regionale Sessie

- Elektriciteitsnet onder druk
- Scope regionale sessie
- Uitkomsten congestiemanagementonderzoek TenneT
- Impact uitkomsten FGU (Flevopolder, Gelderland, Utrecht)
- Structurele oplossingen
- Regionale duiding Liander, **inclusief beeld van situatie per station**
- Regionale actie: samen verdiepen op woningbouwambitie
- Maatregelen minister Jetten
- Komende periode

Elektriciteitsnet Flevopolder, Gelderland en Utrecht (FGU) verder onder druk

Nieuwskoppen 18 oktober 2023

Maatregelen Jetten

**Stroomnet overvol: vanaf 2026
huishoudens mogelijk op wachtlijst**

RTLnieuws

Energie-Nederland pleit voor
haalbare oplossingen voor vol
elektriciteitsnet

Stroomnet overal zo goed als vol: kabinet trekt
miljarden uit voor uitbreiding

Stroomnet zo goed als vol,
kabinet kondigt
maatregelen tegen uitval
aan

Trouw

Overheid en netbeheerders nemen maatregelen tegen
vol stroomnet

Rijksoverheid

Stroomnet in bijna heel Nederland vol voor afname van stroom

Stroomnet overal zo goed als vol,
Jetten wil 'alles op alles' zetten om
stroomuitval te voorkomen

Jetten mikt op kortere procedures
om stroomnet sneller uit te breiden

fd.

Scope: file op afname bij grote koppelpunten

Let op: ook uitdaging op teruglevering
en op andere spanningsniveaus

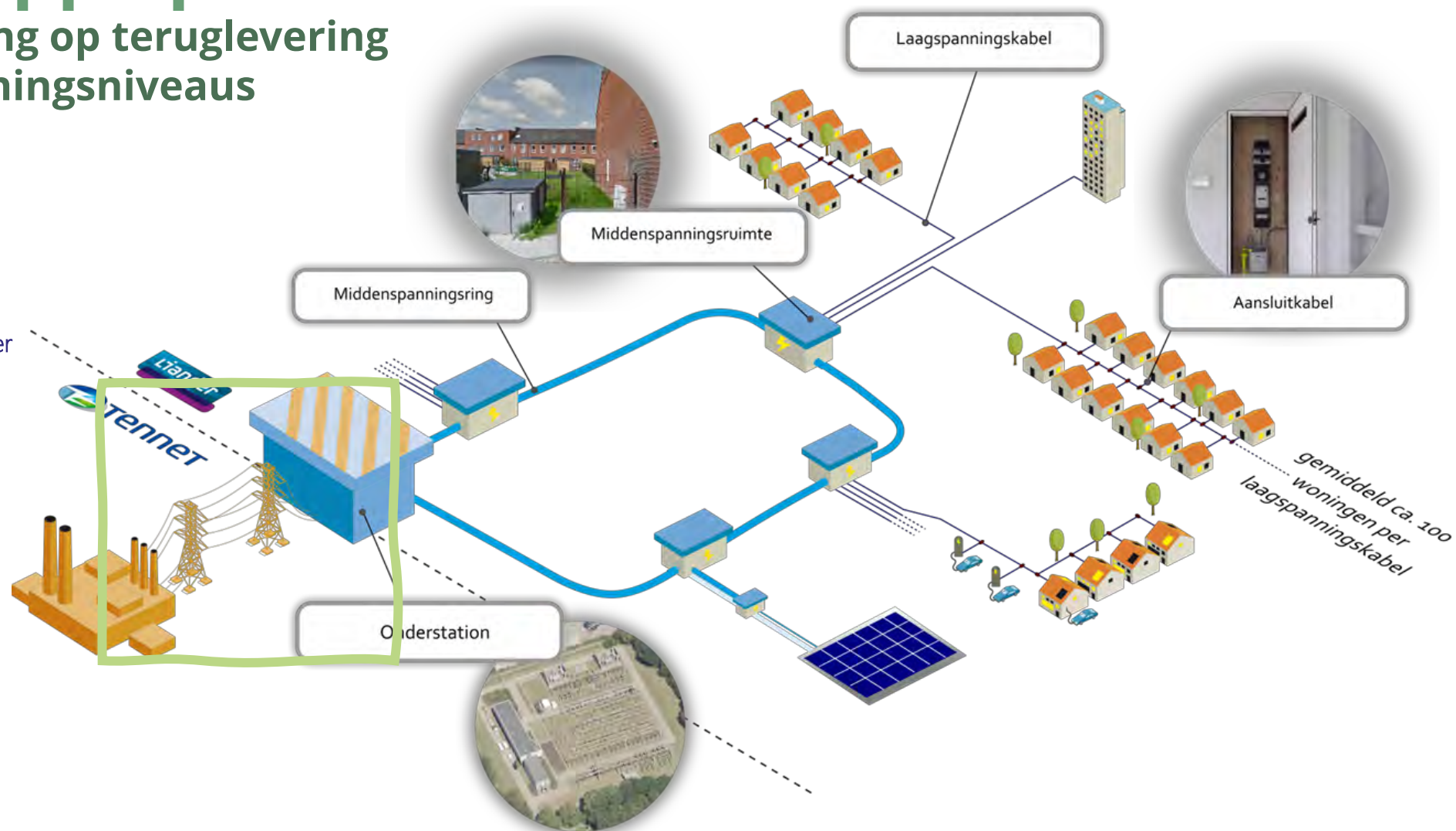
Hoogspanning > Tennet

Middenspanning > Liander

Laagspanning > Liander

Congestiemanagementonderzoek op afname FGU TenneT

17 nov 2022

18 okt 2023

Doel:

- Onderzoeken op welke momenten congestie in de komende jaren gaat optreden, de omvang ervan en in welke netdelen (waar, wanneer, hoe groot).
- Onderzoeken in hoeverre marktpartijen op die momenten ruimte kunnen creëren in het net door deelname aan congestiemanagement.

Marktanalyse:

- 1.896 aansluitingen groter dan 1 MW, waarvan 1.175 voor afname. Van 35 hiervan is een reactie ontvangen en zijn vervolggesprekken mee gevoerd. Daaronder alle klanten van TenneT en 25 klanten van Liander en Stedin.
- Alle aangeslotenen met aansluiting groter dan 1 MW benaderd. Webinar juni 2023 bezocht door +/- 400 aangeslotenen.

Resultaat congestiemanagementonderzoek op afname

Technisch Onderzoek

Maximale capaciteit: 3.887 MW
Huidige belasting: 3.849 MW
Concrete groei, incl. KV: 901 MW
Wachtlust grootverbruik: 429 MW

Marktonderzoek - Flex

Aantal betrokken bedrijven: 1.896
Aantal concrete aanbiedingen: 35
Totaal flex-aanbod: 569 MW

Conclusie:

Onvoldoende flexibel vermogen gevonden om de wachtrij **vanaf 17 november 2022** te helpen

Impact uitkomsten op FGU-net

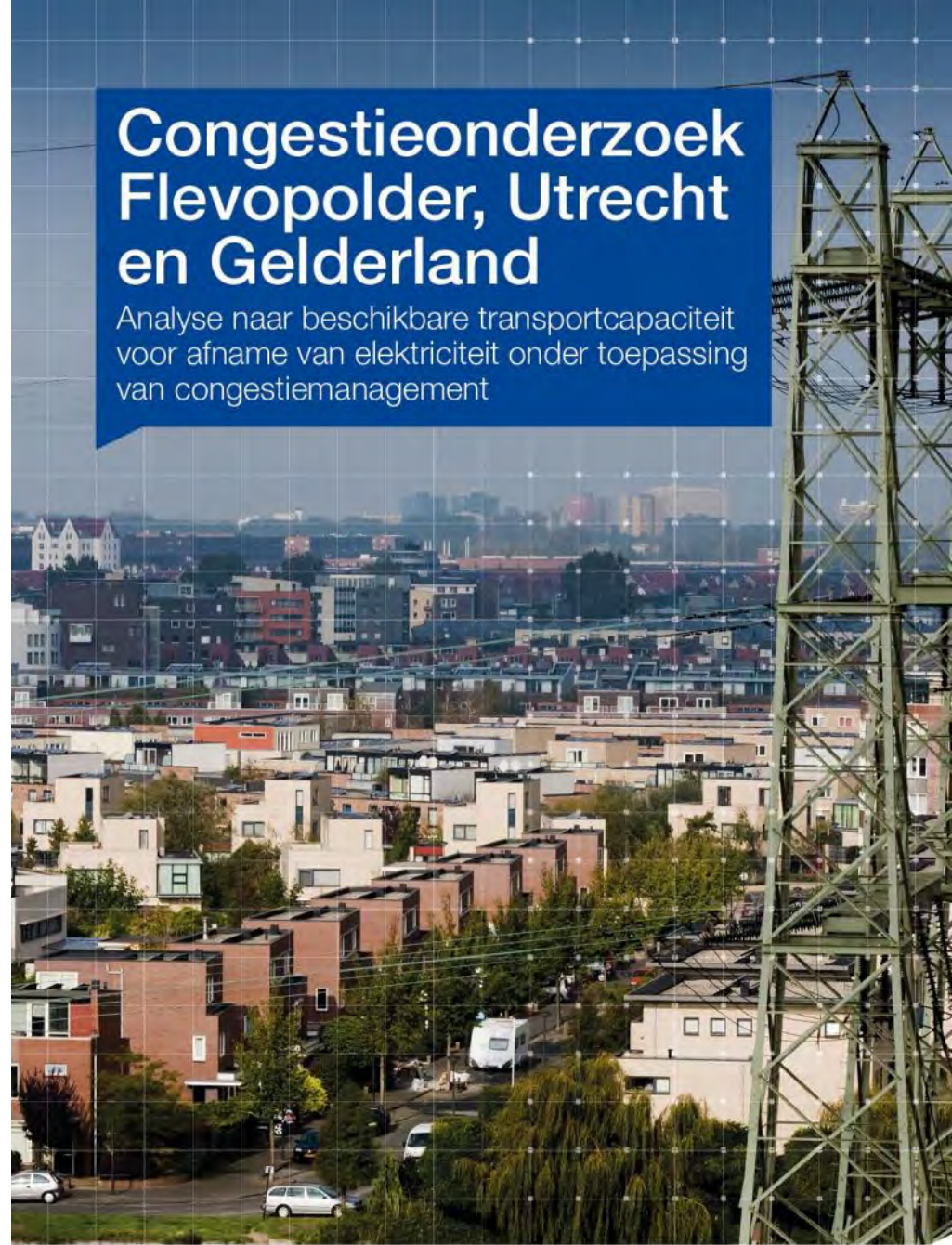
- Totaal regelbaar vermogen (flexibiliteit) vastgesteld op **569 MW**.
- Op basis van de huidige inzichten kunnen aanvragen van de wachtlijst vanaf 17-11-2022 (moment van vooraankondiging) en nieuwe grootverbruikaanvragen niet gefaciliteerd worden.
- Met de flexibiliteit en technische maatregelen leidt de benodigde transportcapaciteit in 2025 nog tot een aantal overschrijdingen voor het faciliteren van de benodigde transportcapaciteit. Dit risico accepteert TenneT.
- Vanaf 2026 zouden dit onacceptabele overschrijdingen worden.

Aanvullende acties zijn dus benodigd.

- De benodigde transportcapaciteit kan in het FGU-gebied vanaf 2026 dus niet gefaciliteerd worden.

Congestieonderzoek Flevopolder, Utrecht en Gelderland

Analyse naar beschikbare transportcapaciteit
voor afname van elektriciteit onder toepassing
van congestiemanagement

Congestie op afname, impact op bedrijven groot

**Congestie op afname doet pijn,
bedrijven blijven op de wachtlijst.**

Structurele oplossing: netuitbreiding FGU-net

Legenda

- De structurele oplossing voor netcongestie is de uitbreiding van het elektriciteitsnet. De noodzakelijke investeringen staan in de investeringsplannen die 1 november zijn gepresenteerd.
- Investeringsplan in het hoogspanningsnet betreffen: Splitten FGU-net in 4 pockets, **verwachting in 2029 gereed**.
- Uitbreiden 150kV net om de pockets 'op te bouwen'.
- Alle haken aan de hand van alle betrokkenen om risico's op vertraging te mitigeren.
- Monitoren op mijlpalen.
- Monitoren op risico's in onder andere ruimtelijk planproces, grondverwerving, Zakelijk Recht Overeenkomsten (ZRO's) en vergunningen.

Regionale duiding Liander (1/3)

De grenzen van het elektriciteitsnet zijn nu echt bereikt. Een harde boodschap voor ondernemers die het raakt, maar ook voor mensen thuis die willen verduurzamen en de woningbouwambitie.

Voor Flevoland betekent dit concreet:

- Te weinig flex-capaciteit gevonden om het tekort aan transportcapaciteit op het net op te lossen.
- Dit betekent dat de komende jaren nieuwe grootverbruikaansluitingen of het verzwaren van bestaande grootverbruikaansluitingen voor bedrijven en instellingen niet kunnen worden gerealiseerd.
- Het heeft ook gevolgen voor kleinverbruik: het **tijdig** aansluiten van nieuwbouwwoningen en de verduurzaming van bestaande woningen en de groei van elektrisch vervoer kan niet meer (volledig) gefaciliteerd worden.
- **Eerlijke boodschap:** de benodigde transportcapaciteit voor woningbouw en verduurzaming kan in de FGU regio niet zonder meer gefaciliteerd worden.

Klanten (grootverbruikers):

- **Vóór 17 november 2022** -> worden aangesloten mét gevraagd vermogen.
 1. Geen transport beperking Liander
 2. Wel transportbeperking Liander: afhankelijk van werkzaamheden Liander
- **Vanaf 17 november 2022** -> worden aangesloten zonder gevraagd vermogen.
 3. Alle aanvragen hebben een transportbeperking van TenneT. Afhankelijk van werkzaamheden TenneT.
 4. Waarvan sommigen ook een transportbeperking Liander. In dat geval afhankelijk van werkzaamheden TenneT en Liander (laatste tijdlijn is leidend).

Regionale duiding Liander (2/3)

Wat houdt een aansluiting zonder vermogen in?

Een aansluiting zonder vermogen betekent dat de netaansluiting wordt gerealiseerd, maar dat er geen vermogen is. Er kan dus geen gebruik gemaakt worden van de aansluiting tot dat er vermogen beschikbaar is. Op het moment dat de transportbeperking op de desbetreffende aansluiting (gedeeltelijk) wordt opgeheven kan er direct gebruikt gemaakt worden van het vermogen gekoppeld aan de aansluiting. Dit doet Liander om klanten zo snel mogelijk te kunnen helpen als er weer vermogen beschikbaar is.

Wat houdt de transportbeperking in die een grootverbruiker na 17 november krijgt?

Dit is een transportbeperking vanuit het knelpunt bij TenneT. Er is 0 kW beschikbaar totdat dit knelpunt is verholpen. Dit betekent dat deze klant wel een aansluiting kan krijgen, maar niet het bijbehorende vermogen of een deel van het vermogen.

Regionale duiding Liander (3/3)

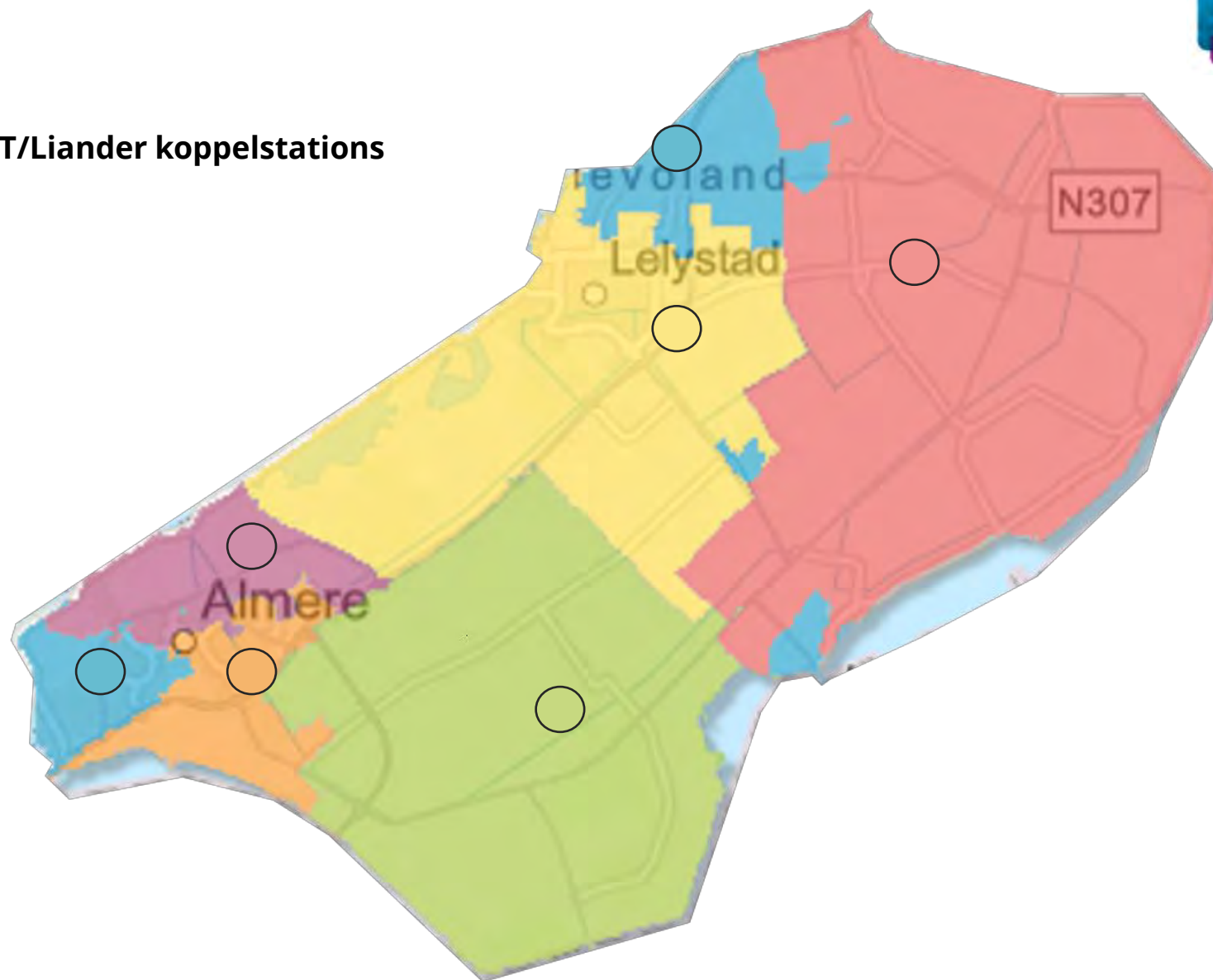
Consumenten (kleinverbruikers)

- Consumenten worden vooralsnog aangesloten met een aanvraag t/m 3x80A en krijgen ook vermogen. **We zien wel dat ook het elektriciteitsnet in de wijken voor consumenten en kleine ondernemers op steeds meer plekken volraakt.**
- Daarnaast hebben we net als op andere gebieden in Nederland, ook te maken met personeels- en materiaaltekorten waardoor het soms nog langer kan duren om werkzaamheden uit te voeren. Hierdoor kan het zijn dat je **langer moet wachten** op een nieuwe stroomaansluiting of aanpassing in je meterkast.

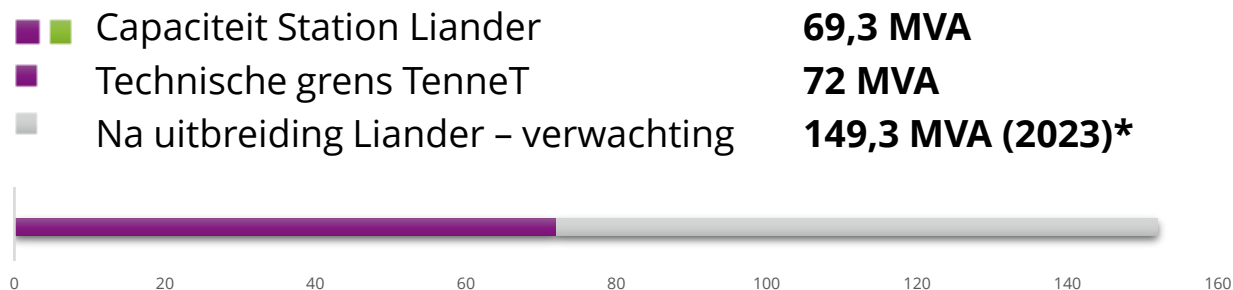
Voedingsgebied elektriciteitsstations Flevoland

De regio wordt gevoed door 7 TenneT/Liander koppelstations

- Station Lelystad 150kV
- Station Zeewolde 150kV
- Station Zuiderveld 150kV
- Station De Vaart 150kV
- Station Almere 150kV
- Station Dronten 150kV
- Station Pampus 150kV

Station Almere 150kV

Vóór 17 november 2022

- Geen transport beperking vanuit Liander op station
 - 3 klanten met een transport beperking van Liander in het MS-net
-
- Door technische grens van TenneT heeft Liander niet genoeg capaciteit om alle klanten van vóór 17 november aan te sluiten

Vanaf 17 november 2022

- 19 klanten met een transport beperking van TenneT.
- Waarvan 1 klant ook een transportbeperking bij Liander in het MS-net.
- Afhankelijk van werkzaamheden TenneT en Liander (laatste tijdlijn is leidend).

Specifieke verdieping woningbouw tot einde congestie TenneT

- Liander kan door de technische grens van TenneT niet alle grootverbruikers van voor 17 november 2022 aansluiten. Hierdoor is er ook geen capaciteit (vermogen) over voor woningbouw en verduurzaming. Nieuwbouw kan wel aangesloten worden.
- Zonder 'ingrijpen' is er ruimte voor:
 - Ruimte voor 0 nieuwe woningen
 - Ruimte voor 0 bestaande woningen van het gas af

Station Almere De Vaart 150kV

■ Capaciteit Station Liander	72 MVA
■ Technische grens TenneT	73 MVA
■ Na uitbreiding Liander – verwachting	232 MVA (in 2030)* → door de bouw van OS Almere Oost

Vóór 17 november 2022

- Geen transport beperking vanuit Liander op station
- 1 klant met een transport beperking van Liander in het MS-net

Vanaf 17 november 2022

- 32 klanten met een transport beperking van TenneT.
- Waarvan 24 klanten ook een transportbeperking hebben bij Liander (congestie vanaf april op De Vaart).
- Oplossing afhankelijk van werkzaamheden TenneT en Liander (laatste tijdlijn is leidend).

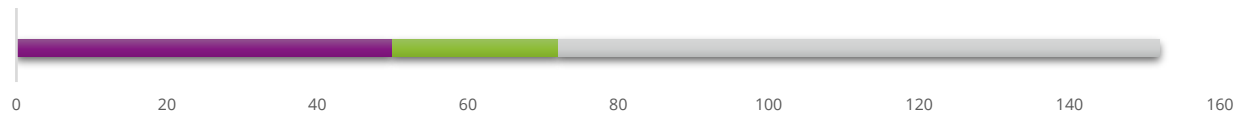
Specifieke verdieping woningbouw tot einde congestie TenneT

- Alle grootverbruik aanvragen van voor 17 november 2022 kunnen doorgaan
- Daarnaast is er nog:
 - Ruimte voor +/- 1.900 nieuwe woningen, en
 - Ruimte voor +/- 1.400 bestaande woningen van het gas af

Station Almere Pampus 150kV

■ Capaciteit Station Liander	72 MVA
■ Technische grens TenneT	50 MVA
■ Na uitbreiding Liander – verwachting	152 MVA (in 2029)* → door de bouw van OS Almere Oost

Vóór 17 november 2022

- Geen transport beperking vanuit Liander op station
- 1 klant met een transport beperking van Liander in MS-net

Vanaf 17 november 2022

- 32 klanten met een transport beperking van TenneT. Afhankelijk van werkzaamheden TenneT
- Waarvan 24 klanten ook een transportbeperking hebben bij Liander (congestie vanaf april op De Vaart).
- Oplossing afhankelijk van werkzaamheden TenneT en Liander (laatste tijdlijn is leidend).

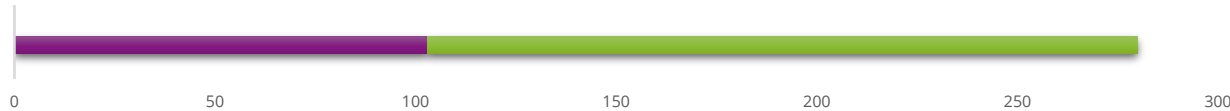
Specifieke verdieping woningbouw tot einde congestie TenneT

- Alle grootverbruik aanvragen van voor 17 november 2022 kunnen doorgaan
- Daarnaast is er nog:
 - Ruimte voor +/- 4.300 nieuwe woningen, en
 - Ruimte voor +/- 15 bestaande woningen van het gas af

Station Zeewolde 150kV

■ Capaciteit Station Liander	280 MVA (Q2 2023 80 MVA uitbreiding opgeleverd)
■ Technische grens TenneT	103 MVA
■ Na uitbreiding Liander – verwachting	Zie hierboven

Vóór 17 november 2022

- Geen transport beperking vanuit Liander op station
- 4 klanten met een transport beperking van Liander in MS-net

Vanaf 17 november 2022

- 40 klanten met een transport beperking van TenneT. Afhankelijk van werkzaamheden TenneT
- Waarvan 10 klanten ook een transportbeperking hebben bij Liander (congestie Stichtsekant en MS-net). Oplossing afhankelijk van werkzaamheden TenneT en Liander (laatste tijdslijn is leidend).

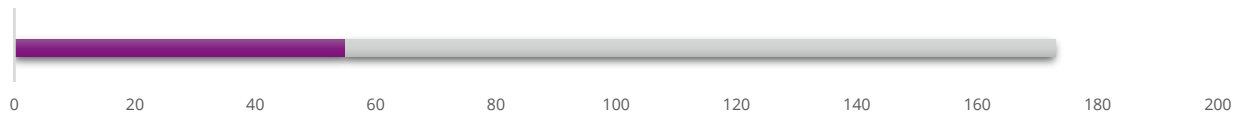
Specifieke verdieping woningbouw tot einde congestie TenneT

- Alle grootverbruik aanvragen van voor 17 november 2022 kunnen doorgaan
- Daarnaast is er nog:
 - Ruimte voor +/- 2.800 nieuwe woningen, en
 - Ruimte voor +/- 250 bestaande woningen van het gas af

Station Lelystad 150kV

■ Capaciteit Station Liander	38 MVA
■ Technische grens TenneT	55 MVA
■ Na uitbreiding Liander – verwachting	118 MVA (Q4-2023)*

Vóór 17 november 2022

- Geen transport beperking vanuit Liander op station
- Geen transport beperking vanuit Liander in MS-net

Vanaf 17 november 2022

- 9 klanten met een transport beperking van TenneT. Afhankelijk van werkzaamheden TenneT.

Specifieke verdieping woningbouw tot einde congestie TenneT

- Alle grootverbruik aanvragen van voor 17 november 2022 kunnen doorgaan. Vermogen tot technische grens gaat vrijwel volledig naar grootverbruik voor 17 november 2022
- Daarnaast is er nog:
 - Ruimte 0 nieuwe woningen
 - Ruimte +/- 20 bestaande woningen van het gas af

Station Zuiderveld 150kV

■ Capaciteit Station Liander	69,3 MVA
■ Technische grens TenneT	110 MVA
■ Na uitbreiding Liander – verwachting	229,3 MVA (2026)*

Vóór 17 november 2022

- 41 klanten met een transport beperking vanuit Liander op station
- 6 klanten met ook een transport beperking op MS-net

Vanaf 17 november 2022

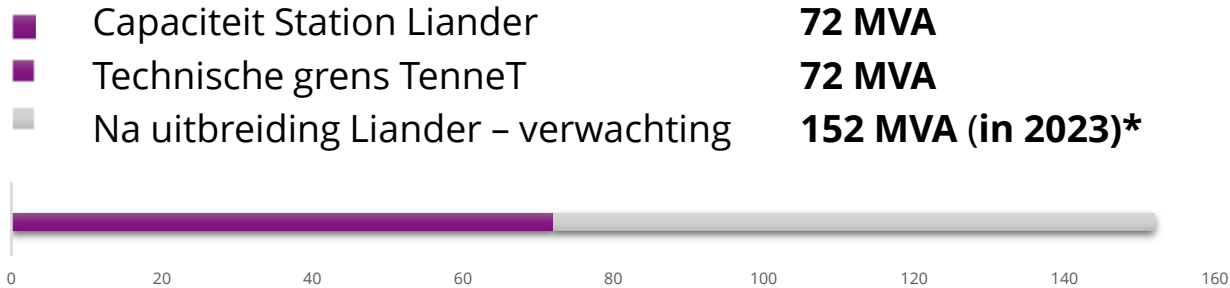
- 35 klanten met een transport beperking van TenneT.
- Deze hebben ook allemaal een transportbeperking bij Liander.
- Oplossing afhankelijk van werkzaamheden TenneT.

Specifieke verdieping woningbouw tot einde congestie TenneT

- Alle grootverbruik aanvragen van voor 17 november 2022 kunnen doorgaan.
- Daarnaast is er nog:
 - Ruimte voor +/- 6.200 nieuwe woningen, en
 - Ruimte voor +/- 2.700 bestaande woningen van het gas af

Station Dronten 150kV

Vóór 17 november 2022

- Geen transport beperking Liander op station
- 1 klant met een transport beperking van Liander in MS-net
-

Vanaf 17 november 2022

- 33 klanten met een transport beperking van TenneT. Afhankelijk van werkzaamheden TenneT
- Waarvan 11 ook een transportbeperking hebben bij Liander.
- Oplossing afhankelijk van werkzaamheden TenneT en Liander (laatste tijdlijn is leidend).

Specifieke verdieping woningbouw tot einde congestie TenneT

- Alle grootverbruik aanvragen van voor 17 november 2022 kunnen doorgaan
- Daarnaast is er nog:
 - Ruimte voor +/- 1.200 nieuwe woningen, en
 - Ruimte voor +/- 900 bestaande woningen van het gas af

Regionale actie: samen verdiepen op woningbouwambitie

Nieuwe fase netcongestie

Next step Liander:

- In gesprek met elke gemeente
- Liander: in beeld brengen welke woningbouwprojecten bij ons bekend zijn
- Gemeente:
 - Woningbouwprojecten aanvullen met aantallen, warmteconcepten en realistische verwachting qua realisatie.
 - Andere maatschappelijke initiatieven in beeld brengen
- Liander: Verwachting op stationsniveau transparant maken en bespreken in relatie tot wat past
- Samen vervolg bepalen

Next step TenneT:

- TenneT: aangeven welke ruimte en mogelijkheden er geboden kunnen worden buiten de pieken (ruimte om profielen te veranderen)

Let op: op dit moment geen profielwijzigingen vanuit TenneT toegestaan.

- Omvat wel: woningen, vluchtelingenopvang, zorginstelling.
- Vooralsnog niet: scholen, kinderdagverblijven, supermarkten, watervoorziening en andere NUTS voorzieningen.

Maatregelen Minister Jetten (18 oktober 2023)

Sneller bouwen

- Onder meer door proactief te zorgen dat er **grond beschikbaar** is voor de bouw van het elektriciteitsnet
- Juridische **procedures en vergunningverlening verkorten** bij uitbreidingen die van 'zwaarwegend maatschappelijk belang' zijn (potentieel 1,5 jaar verkorten).

Stroomnet beter benutten

- Er wordt een **deelnameplicht** voor grootverbruikers uitgewerkt om mee te doen aan **spitsmijden**.
- Het kabinet wil **veilingen** (flex-tenders) starten waarmee bedrijven zoals een batterij-exploitant, voor een langere periode op strategische plekken ruimte op het stroomnet kunnen aanbieden tijdens piekomenten.

Flexibiliteit bij bedrijven stimuleren

- Het kabinet stelt **€ 166 miljoen** beschikbaar voor de stimulering van energiehubbs, waarbij bedrijven lokaal hun elektriciteitsvraag en -aanbod op elkaar afstemmen.
- Het wordt volgend jaar daarnaast mogelijk voor bedrijven om de **beschikbare ruimte op het net te delen** met elkaar via groepscontracten.

De eerlijke boodschap: **hier zijn we nog niet**. Veel is nog in ontwikkeling. Continue aandacht blijft nodig. Aanvullende flexibiliteit van bedrijven in onze regio nodig voor autonome groei/woningbouw ambitie. Zodra er nieuwe handvaten komen (zoals verplichte deelname congestiemanagement) delen TenneT/Liander dit uiteraard met jullie.

Komende periode: samen verder verkennen

Samenvatting:

- Vandaag heeft Liander op regionale schaal geprobeerd de TenneT-congestie te duiden.
- Insteek: transparant en eerlijke boodschap. Voor ons is dit ook een nieuwe fase; we weten niet alles.

Wat weten we al wel:

- Maatregelen minister Jetten worden uitgewerkt in het LAN (Landelijk Actieprogramma Netcongestie): Liander is onderdeel van via NBNL en u als gemeente via VNG)
- Nog geen vaststaand proces voor gehele congestieperiode – we gaan stapsgewijs verder met steeds voortschrijdend inzicht.

Verdere stappen:

- In Q1 2024 willen we met de gemeente verdiepen op woningbouw en warmtetransitie; realisatie en fasering.
- In Q2 2024 is meer bekend over werkelijk verbruik versus voorspellingen (wintermeting): wat nemen grootverbruikers daadwerkelijk af en wat komt er eventueel aanvullend beschikbaar (1 MW ongeveer 1.000 woningen)?
- In Q2 2024: weer vooruit kijken en de huidige ruimte voor nieuwe woningen en bestaande woningen van het gas af per station herzien.
- **Blijvende dialoog: met de provincie, de regio en de gemeente**

Dank voor uw aandacht

Bijlagen.

Hebben jullie dit niet zien aankomen?

Met de kennis van nu hadden we eerder moeten beginnen. Maar de wereld zag er destijds anders uit.

Dat zie je goed als je kijkt naar het Energieakkoord van 2013, dat de start is geweest van de verduurzaming in Nederland. Netbeheerders zijn met de doelstellingen aan de slag gegaan en hebben deze behaald, maar kijkend naar het akkoord zie je dat de ambitie nog niet heel groot of concreet was. Er kwam pas een versnelling na de ondertekening van het Klimaatakkoord in 2015. Toen zijn wij ook gaan versnellen, maar anticiperen op de razendsnelle elektrificatie van Nederland is in de praktijk niet altijd makkelijk gebleken. Dat heeft onder meer te maken met het feit dat de verduurzaming van Nederland veel sneller gaat dan verwacht, maar ook dat er veel regionale verschillen zijn, waardoor de groei lastig te voorspellen is. Complicerende factoren zijn bovendien dat het veel tijd kost om onze infrastructuur uit te breiden. De netbeheerders investeren de komende jaren 5 miljard in de uitbreiding en verzwaring van het net en dat loopt op naar 8 miljard, maar we kunnen het niet alleen. We hebben de hulp van de overheid hard nodig – van Den Haag tot aan gemeentelijke politiek.

4 sporen

1. Sneller bouwen

2. Betere benutting van het elektriciteitsnet

3. Flexibel gebruik van het net

4. Slim laden en slim verduurzamen van woningen

(Nieuwe) oplossingen

Sneller bouwen

- Verder opschroeven van investeringen
- Proactief aanwijzen van gronden voor energieinfrastructuur
- Juridische procedures en vergunningverlening verkorten, o.a. door bestempelen van investeringen als 'zwaarwegend maatschappelijk belang'
- Raamcontracten en innovaties, o.a. compacte aansluitmodule laadpalen
- Integraal programmeren
- Experiment op basis van de Omgevingswet, om tijdelijk af te wijken van regelgeving.
- Stimuleren dat gemeenten het voorkeursrecht om grond te kopen inzetten
- Proactief bouwen door TenneT in situaties waar afgegeven vergunningen nog niet onherroepelijk zijn (vanwege ingediende beroepen bij de Raad van State), of zelfs op moment dat er nog geen vergunning verleend is ('gedoogconstructie').

(Nieuwe) oplossingen

Betere benutting van het elektriciteitsnet (vgl. LAN)

- (Financieel) aantrekkelijker maken van deelname aan congestiemanagement
- Uitwerking deelnameplicht aan congestiemanagement (voor flexibel deel capaciteit), ook voor afname
- Sterker sturen en programmeren op welke plekken batterijen en elektrolyzers zich vestigen

(Nieuwe) oplossingen

Flexibel gebruik van het net (vgl. LAN)

- Het kabinet stelt € 166 miljoen beschikbaar voor de stimulering van energiehubs.
- Flexibiliteitscontracten, zowel individueel als voor een groep
- Bestuurlijk aanjager 'slim met stroom'(Gerard Schouw); richt zich op voorlichting bedrijven
- Vanaf 2024 proactief veilingen (flexibiliteitstenders) starten
- Financiële prikkels voor bedrijven om het net flexibel te gebruiken
- Een contract met 24/7-gegarandeerde transportcapaciteit wordt een premium product met een hogere prijs, een flexibel contract met verminderd gebruik van het net tijdens piekperiodes meer de standaard

(Nieuwe) oplossingen

Slim laden en slim verduurzamen van woningen

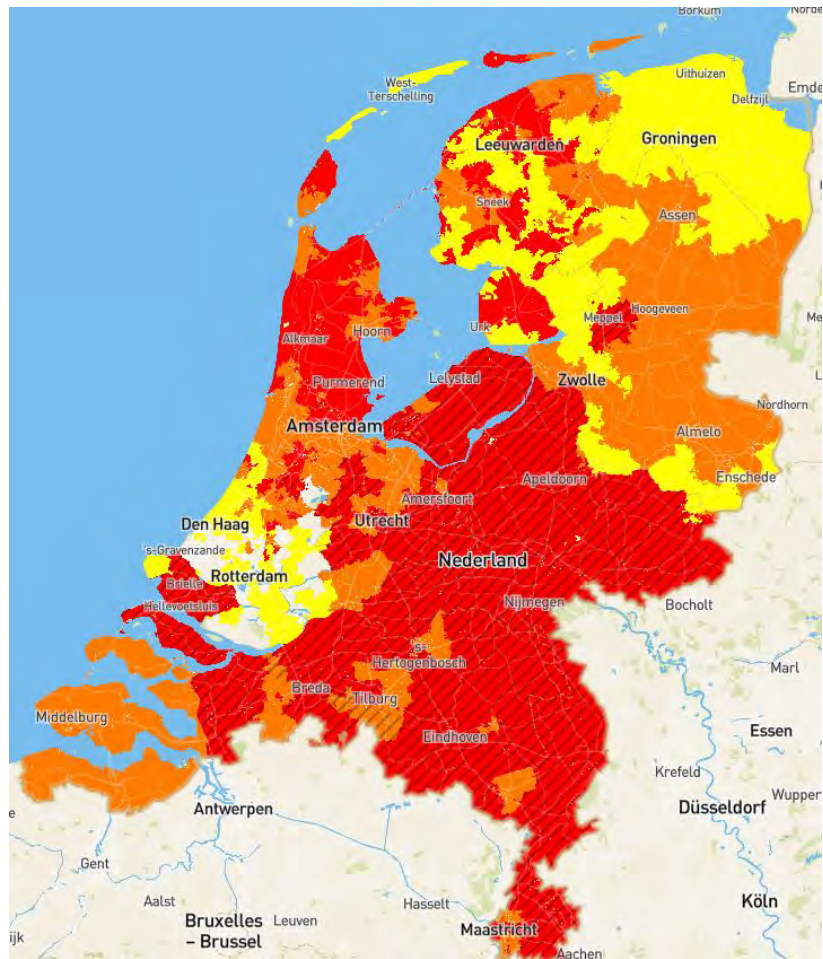
- Het wordt volgend jaar daarnaast mogelijk voor bedrijven om de beschikbare ruimte op het net te delen met elkaar via groepscontracten.
- Bij huishoudens worden slimme, aanstuurbare warmtepompen en laadpalen in de toekomst de norm.
- Het kabinet zet hiervoor in op de ontwikkeling van nieuwe standaarden en certificering.
- Voor openbare laadpalen wordt flexibel laden een standaardonderdeel van de contracten met gemeenten; onderzoek openbreken bestaande contracten.

Flevopolder - Gelderland - Utrecht

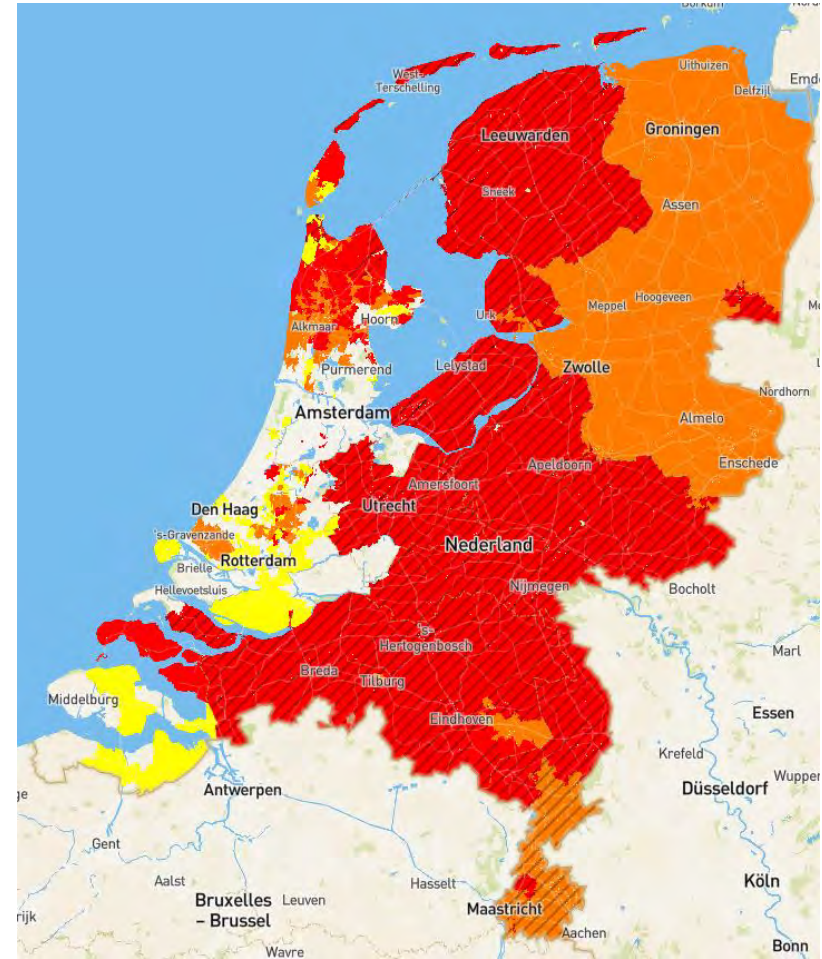
Geplande uitbreidingsprojecten

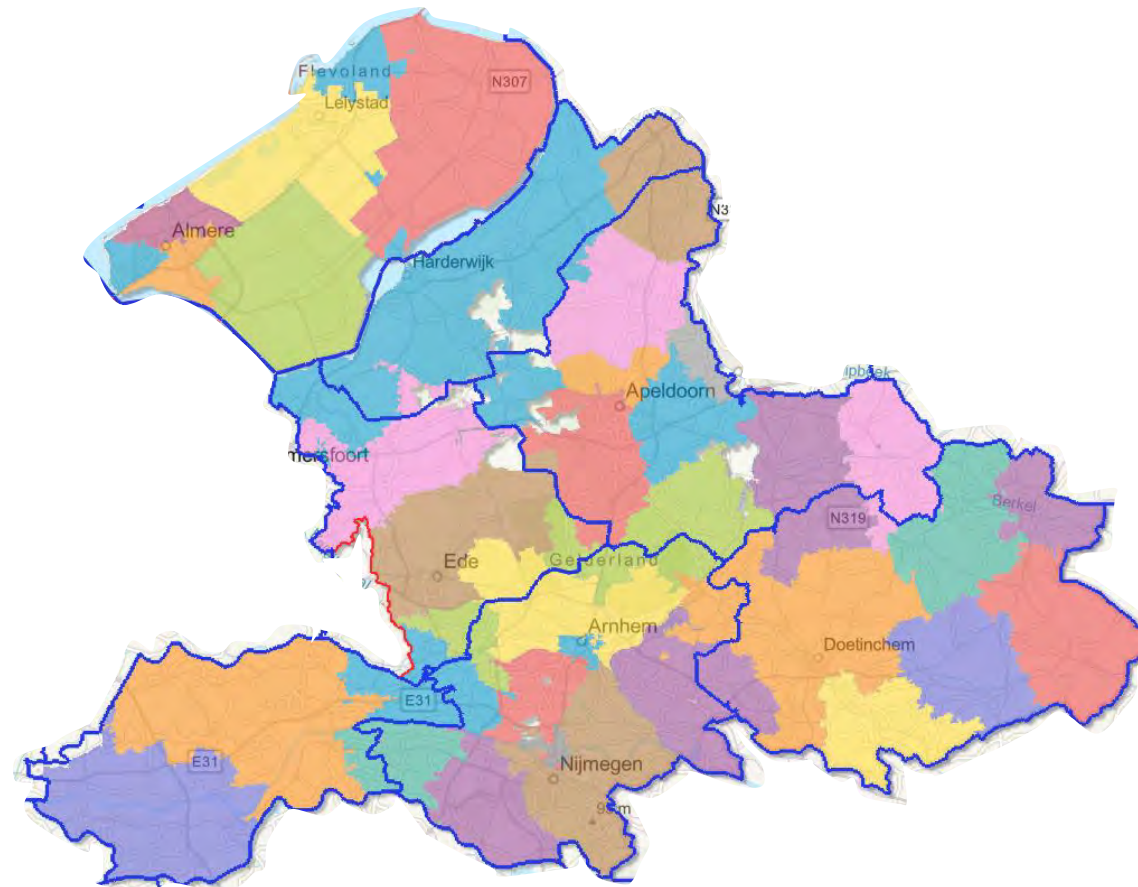
Afname

Invoeding

150kV's

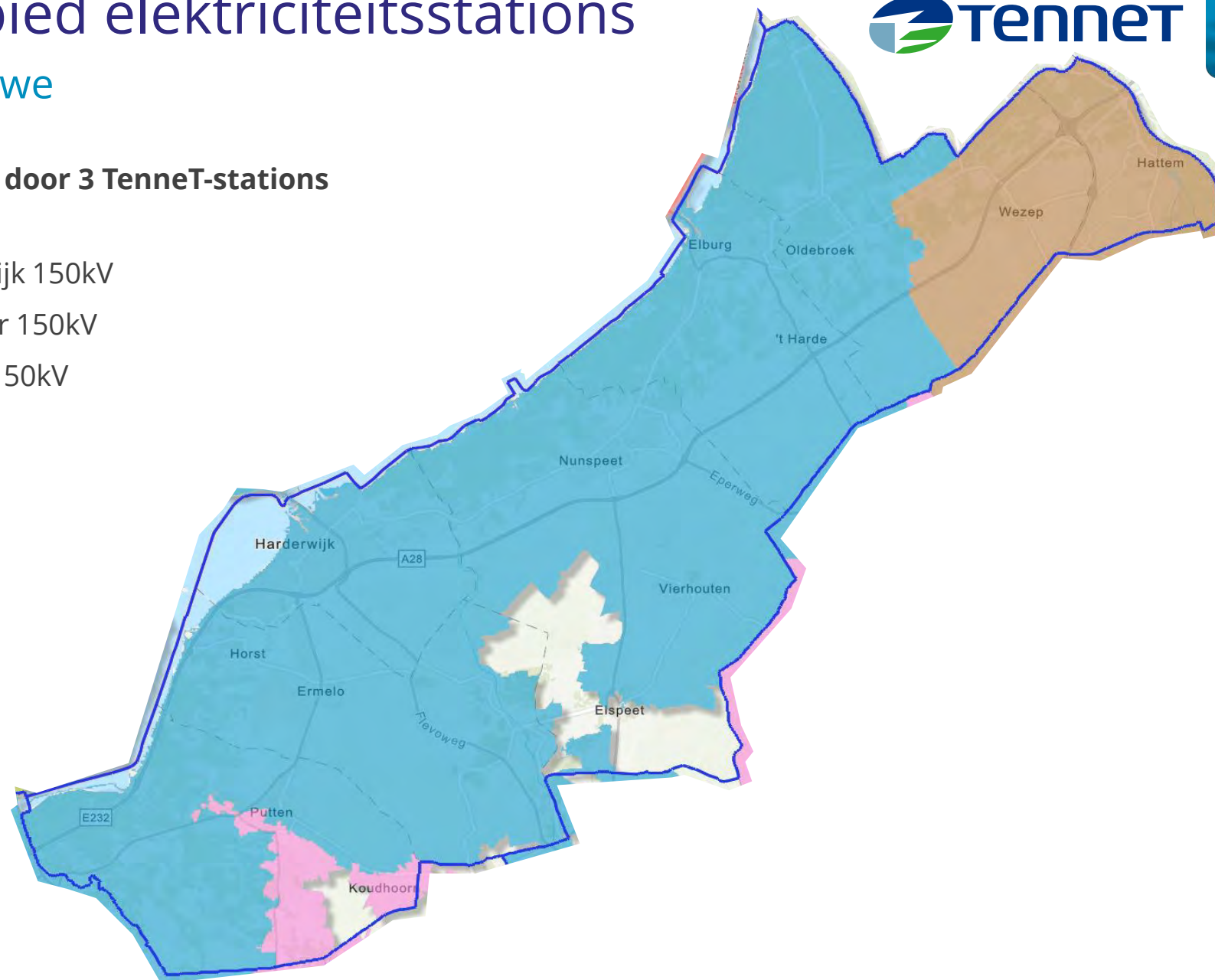
Voedingsgebied elektriciteitsstations

Regio Noord-Veluwe

De regio wordt gevoerd door 3 TenneT-stations

- Station Harderwijk 150kV
- Station Harselaar 150kV
- Station Hattem 150kV

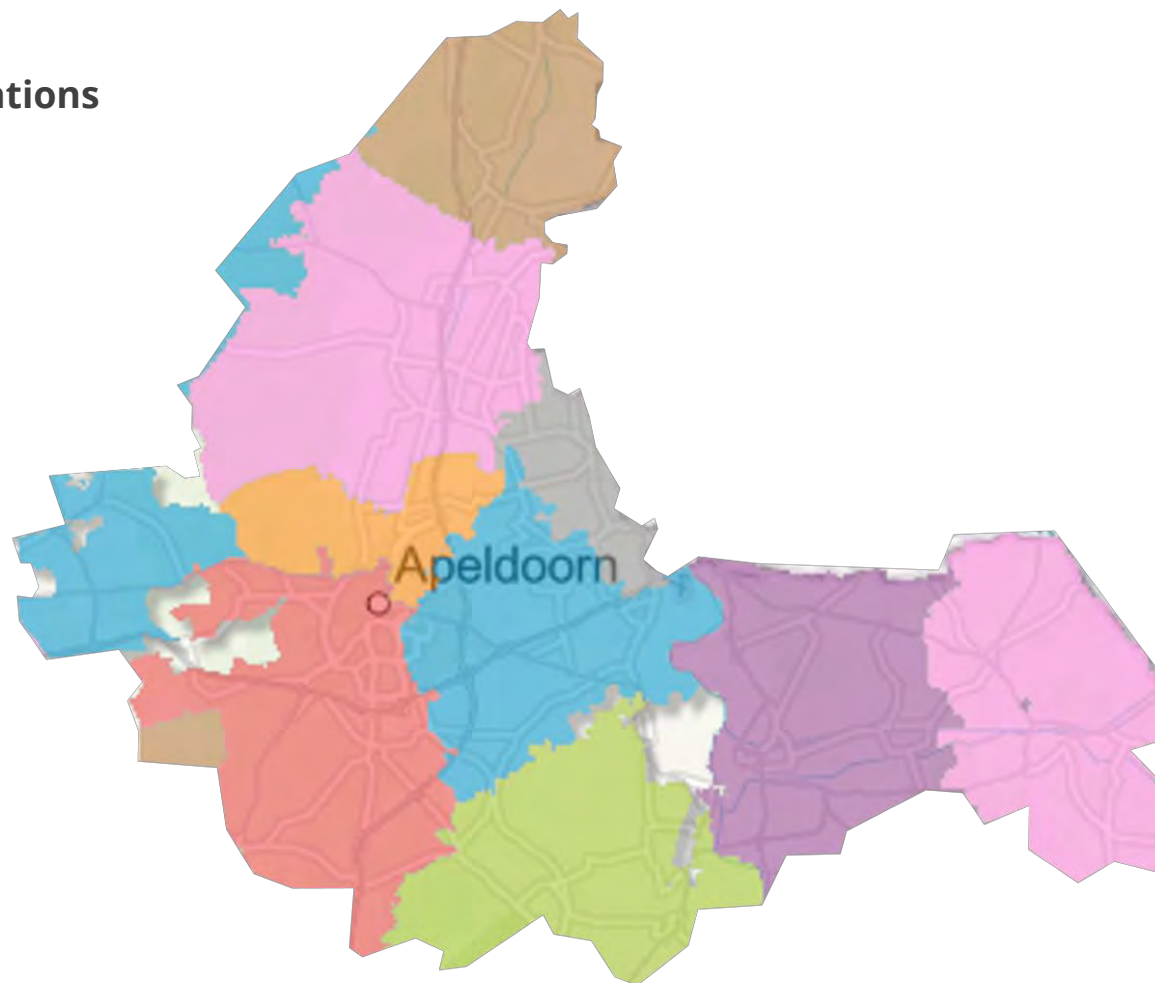
Voedingsgebied elektriciteitsstations

Regio Stedendriehoek

De regio wordt gevoerd door 8 TenneT-stations

- OS HARDERWIJK 150kV
- OS EERBEEK 150kV
- OS HATTEM 150kV
- OS ZUTPHEN 150kV
- OS ZUIDBROEK 150kV
- OS APELDOORN 150kV
- VOEDING ENEXIS
- OS VAASSEN 150kV
- OS WOUDHUIS 150kV

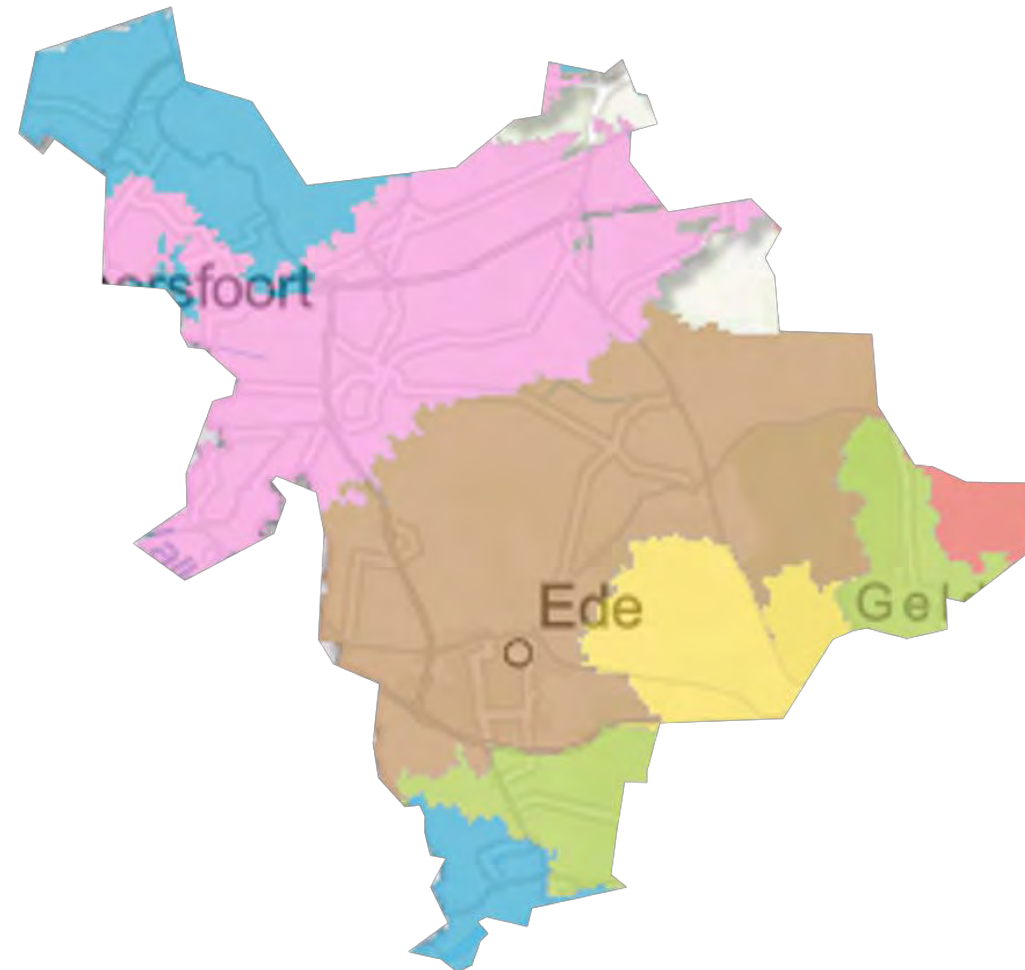
Voedingsgebied elektriciteitsstations

Regio De Vallei

De regio wordt gevoerd door 8 TenneT-stations

- OS HARDERWIJK 150kV
- OS EERBEEK 150kV
- OS KATTENBERG 150kV
- OS HARSELAAR 150kV
- OS DODEWAARD 150kV
- OS APELDOORN 150kV
- OS EDE 150kV
- OS RENKUM 150kV

Voedingsgebied elektriciteitsstations

Regio Achterhoek

De regio wordt gevoerd door 8 TenneT-stations

- OS BORCULO 150kV
- OS LOCHEM 150kV
- OS ULFT 150kV
- OS EIBERGEN 110kV
- OS DOETINCHEM 150kV
- OS WINTERSWIJK 150kV
- OS ZUTPHEN 150kV
- OS ZEVENAAR 150kV

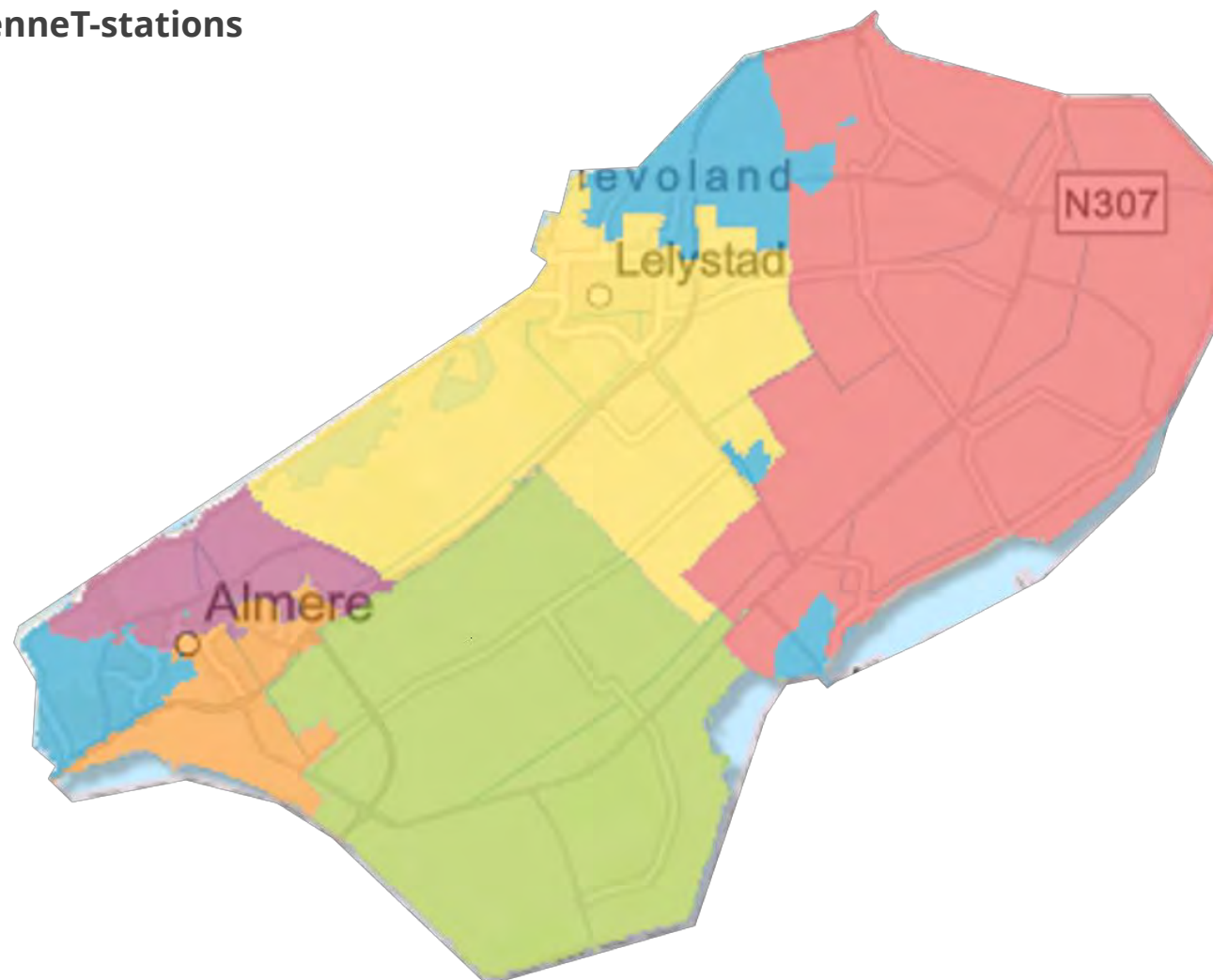
Voedingsgebied elektriciteitsstations

Regio Flevopolder

De regio wordt gevoerd door 7 TenneT-stations

- OS LELYSTAD 150kV
- OS ZEEWOLDE 150kV
- OS ZUIDERVELD 150kV
- OS DE VAART 150kV
- OS ALMERE 150kV
- OS DRONTEN 150kV
- OS PAMPUS 150kV

Voedingsgebied elektriciteitsstations

Regio Arnhem-Nijmegen

De regio wordt gevoerd door 11 TenneT-stations

- OS DODEWAARD 150kV
- OS EERBEEK 150kV
- OS KATTENBERG 150kV
- OS ZEVENAAR 150kV
- OS DOETINCHEM 150kV
- OS ELST 150kV
- OS OOSTERHOUT 150kV
- OS DRUTEN 150kV
- OS NIJMEGEN 150kV
- OS TEERSDIJK 150kV
- OS RENKUM 150kV

Voedingsgebied elektriciteitsstations

Regio Rivierenland

De regio wordt gevoerd door 4 TenneT-stations

- OS DODEWAARD 150kV
- OS TIEL 150kV
- OS ZALTBOMMEL 150kV
- OS DRUTEN 150kV

